

Forsendur fjárhagsáætlunar Garðabæjar 2023

Lög og reglur

Markmið laga um opinber fjármál nr. 123/2015 er að stuðla að góðri hagstjórn og ábyrgri fjármálastjórn.

Til að ná þessum markmiðum er mælt til þess að sveitarfélögin hafi hliðsjón af og tileinki sér eftirfarandi grunngildi við gerð fjárhagsáætlunar:

Sjálfbærni - Varfærni – Stöðugleika – Festu - Gagnsæi

Í sveitarstjórnarlögum nr. 138/2011 er kveðið á um að sveitarstjórn skuli á ári hverju afgreiða fjárhagsáætlun fyrir komandi ár og næstu þrjú ár þar af eftir. Nánari ákvæði er lúta að fjármálum og fjárhagsáætlunum sveitarfélaga er að finna í reglugerð um bókhald, fjárhagsáætlanir og ársreikninga sveitarfélaga nr. 1212/2015 og reglugerð um fjárhagsleg viðmið og eftirlit með fjármálum sveitarfélaga nr. 502/2012.

Sveitarstjórnarlög nr. 138/2011 skylda sveitarfélög til að fylgja tveimur fjármálareglum:

a) Jafnvægisreglan

Samkvæmt jafnvægisreglu mega samanlögð heildarútgjöld til reksturs vegna A- og B-hluta yfir þriggja ára tímabil ekki vera hærri en sem nemur samanlögðum reglulegum tekjum sveitarfélagsins. Það felur í sér að samanlögð rekstrarniðurstaða fyrir yfirstandandi ár með hliðsjón af gildandi fjárhagsáætlun og samþykktum viðaukum og fjárhagsáætlun fyrir næsta ár sýni jákvæða rekstrarniðurstöðu samstæðunnar.

Ársreikningur Garðabæjar fyrir árið 2021 sýndi neikvæða niðurstöðu að fjárhæð 60 m.kr. í A-sjóði en jákvæða niðurstöðu að fjárhæð 408 m.kr. í A og B sjóði. Árið 2020 var rekstrarniðurstaða neikvæð að fjárhæð 190 m.kr. í A- sjóði en jákvæð niðurstaða var í A og B sjóði að fjárhæð 774 m.kr.

b) Skuldareglan

Kveður á um skyldur sveitarstjórna til að sjá til þess að heildarskuldir og skuldbindingar A – og B – hluta í reikningsskilum skv. 60 gr. sveitarstjórnarlaga séu ekki hærri en sem nemur 150% af reglulegum tekjum.

Skuldahlutfall Garðabæjar skv. ársreikningi 2021 nam 111%.

Alþingi hefur samþykkt að víkja þessum reglum til hliðar tímabundið, eða til ársins 2025, sbr. bráðabirgðaákvæði VII í sveitarstjórnarlögum. Markmið með þessum aðgerðum var að koma til móts við áætlaða tekjufall sveitarfélaga og útgjaldaauka vegna Covid-19. Fjármálareglur taka gildi á ný á árinu 2026 sem er lokaár fjárhagsáætlunar.

Markmið við gerð fjárhagsáætlunar 2023

Að niðurstaða fjárhagsáætlunar sýni jákvæða afkomu að því gefnu að helstu hagstærðir þróist ekki á verri veg.

Að útsvarhlutfall verði áfram 13,7%.

Að álagningu fasteignaskatta verði haldið eins lágri og kostur er.

Að álögum á íbúa verði haldið eins lágum og kostur er.

Að ítrasta aðhalds verði gætt í rekstri bæjarins.

Að skuldahlutfall Garðabæjar verði á svipuðum nótum og verið hefur undanfarin ár. Að áfram verði unnið að stafrænum lausnum og annarri eflingu þjónustu sem einfaldar líf og bætir lífsgæði bæjarbúa.

Að fylgt verði samþykktum stefnum Garðabæjar um hin ýmsu mál.

Ytri forsendur fjárhagsáætlunar 2023

Í reglugerð um bókahald, fjárhagsáætlanir og ársreikninga sveitarfélaga segir í 17. gr. að við vinnslu fjárhagsáætlana skulu sveitarfélög styðjast við þjóðhagsspár Hagstofu Íslands þar sem við á.

Fyrir liggur þjóðhagsspá sem Hagstofan birti 27. júní sl.

Næsta spá Hagstofu verður birt 7. október nk., en sveitarfélögnum er gert að vera búin að birta sínar fjárhagsáætlanir fyrir 1. nóvember ár hvert.

Skv. þjóðhagsspá Hagstofu Íslands frá 27. júní sl. er gert ráð fyrir eftirfarandi þróun hagstærða næstu árin.

Breytingar milli ársmeðaltala %	2022	2023	2024	2025	2026
Einkaneysla	4,3	2,6	2,4	2,8	2,8
Samneysla	1,3	1,5	1,3	0,8	0,7
Fjármunamyndun	4,6	0,9	1,9	1,9	2,8
Útflutningur vöru og þjónustu	17,6	6,3	3,9	2,9	2,5
Innflutningur vöru og þjónustu	14,3	4,1	3,3	2,0	2,1
Verg landsframleiðsla (hagvöxtur)	5,1	2,9	2,2	2,5	2,4
Atvinnuleysi	3,8	3,7	3,8	3,9	3,9
Vísitala neysluverðs (verðbólga)	7,5	4,9	3,3	2,6	2,5
Kaupmáttur launa	0,3	0,6	0,9	1,6	1,6
Launavísitala	7,8	5,5	4,2	4,2	4,1

Samanburður hagstofuspár við spár bankanna fyrir árið 2023

	Hagvöxtur	Verðbólga	Laun	Atvinnuleysi
Hagstofa	2,9	4,9	5,5	3,7
Íslandsbanki	2,7	5,9	6,9	3,7
Landsbanki	3,7	5,8	6,8	4,2
Seðlabanki	2,6	5,0		3,7

Seðlabanki birtir ekki spár um launapróun.

Innri forsendur fjárhagsáætlunar Garðabæjar fyrir árið 2023

Tekjur:

Útsvar

Fjármálaráðuneytið áætlað hækkan tekjuskatts og útsvarsstofns árlega miðað við hækkan launavísitölu og áætlunar um vinnumagn.

Hag- og upplýsingasvið Sambands ísl. sveitarfélaga mun taka saman og birta í október nk. staðgreiðsluáætlun fyrir hvert sveitarfélag fyrir árið 2023.

Síðasta áætlun ráðuneytisins fyrir árin 2023 – 2026 var svohljóðandi:

	2023	2024	2025	2026
Tekjuskatts og útsvarsstofn hækkan	7,6	5,9	5,4	5,2

Fasteignaskattur

Samkvæmt upplýsingum frá Húsnæðis- og mannvirkjastofnun hækkað fasteignamat íbúðahúsnæðis í Garðabæ um 24,1 % milli ára 2022 og 2023. Það er umtalsvert meiri hækkan en verið hefur undanfarin ár. Óvenjumikil hækkan er einnig á fasteignamati atvinnuhúsnæðis.

Við ákvörðun álagningarhlutfalla fasteignagjalda verður horft sérstaklega til að lækka þau til að vega á móti mikilli hækkan stofnsins.

Jöfnunarsjóður

Tekjur Garðabæjar frá Jöfnunarsjóði sveitarfélaga hafa sveiflast nokkuð síðustu ár vegna breytinga sem gerðar hafa verið á úthlutunarreglum sjóðsins og eftir á leiðréttingum sjóðsins á einstökum framlögum.

Þróunin hefur verið með eftirfarandi hætti:

Skipting framlaga skv. ársreikningi í m. kr.	2019	2020	2021	2022 (áætl.)
Útgjaldajöfnunarframlag	110	164	193	182
Grunnskólaframlag	264	302	313	250

Framlag v/sérþarfa fatlaðra	65	82	97	80
Framlag v/nýbúafræðslu	15	20	15	20
Framlag vegna lengdrar viðveru fatlaðra	9	8	9	12
Framlag vegna málefna fatlaðra	491	596	566	564
Framlag v/tónlistarnáms	24	29	33	31
Samtals	978	1.201	1.226	1.139

Áætluð framlög Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga fyrir árið 2023 liggja ekki fyrir. Vonir standa til að áætlun sjóðsins liggi fyrir seinni hluta októbermánaðar.

Gjaldskár

Lífskjarasamningarnir sem gerðir voru á árinu 2019 gera ráð fyrir að gjaldsskrár sveitarfélaganna hækki að öllu jöfnu ekki meira en sem nemur hækkun á neysluverðsvísitölu á gildistíma kjarasamninganna. Gjaldskrárhækkunum Garðabæjar hefur verið stillt mjög í hof á undanförunum árum og er stefnt að því að svo verði áfram en eðlilegt er að hækka gjaldsskrár reglulega m.t.t. til verðlagshækkana.

Gjaldahlið

Launakostnaður:

Kjarasamningar á almennum vinnumarkaði svonefndir lífsskjarasamningar, falla ur gildi 1. nóvember nk. Kjarasamningar við starfsfólk sveitarfélaga gilda ýmist til loka mars eða september 2023.

Við gerð fjárhagsáætlunar fyrir árið 2023 er ekki lagt til að áætla fyrir væntanlegum launahækkunum á einstaka deildum en hins vegar að gera ráð fyrir fjármagn í varasjóði til að mæta kjarasamningsbundnum hækkunum sem fram munu koma.

Annar rekstrarkostnaður:

Stærstur hluti almenns rekstrarkostnaðar er bundinn kostnaður eins og orka, húsnæðiskostnaður, tryggingar, vörukaup stofnana bæjarins og kostnaður vegna ýmissa samninga og styrkja. Gert er ráð fyrir að hækka almenna rekstrarliði stofnana bæjarins um 7% til að mæta verðlagshækkunum.

Við innkaup á vöru og þjónustu verða útboð og verðkannanir áfram nýttar þar sem því er við komið þannig að ná megi sem hagstæðustu kjörum.

Byggðasamlög:

Verið er að vinna að rekstraráætlunum byggðasamlaganna á höfuðborgarsvæðinu og er stefnt að því að þær verði lagðar fram eins fljótt og mögulegt er.

Varasjóður

Gert verður ráð fyrir a.m.k. 300 m.kr. framlagi í varasjóð til að mæta hækkunum launa vegna kjarasamninga eða öðrum þáttum sem örðugt er að áætla fyrir.

Íbúafjölgun

Íbúar í Garðabæ eru núna tæplega 19þús.

Íbúaþróun síðustu 5 ára hefur verið með eftirfarandi hætti (skv. Hagstofu):

2017	15.700 íbúar	fjölgun milli ára 3,8%	
2018	16.300 íbúar	fjölgun milli ára 3,6%	
2019	16.900 íbúar	fjölgun milli ára 4,6%	
2020	17.690 íbúar	fjölgun milli ára 4,4%	
2021	18.440 íbúar	fjölgun milli ára 4,2%	
2022	18.900 íbúar	fjölgun milli ára 2,5%	áætl.
2023	19.300 íbúar	Fjölgun milli ára 2,1%	áætl.
2024	19.800 íbúar	Fjölgun milli ára 2,6%	áætl.
2025	20.300 íbúar	Fjölgun milli ára 2,5%	áætl.
2026	20.900 íbúar	Fjölgun milli ára 2,9%	áætl.

Fjárfestingaáætlun

Fjárfestingaáætlun ársins 2023 verður lögð fram samhliða rekstraráætlun ársins. Mikil uppbygging á sér stað í Garðabæ á næstu misserum og árum, með tilheyrandi framkvæmdum og innviðauppbýggingu. Áhersla verður lögð á að leita ávallt hagkvæmra lausna við nýframkvæmdir. Í fjárfestingaáætlun verður einnig horft til viðhaldsverkefna á fasteignum, gatnakerfi og öðrum eignum.

Einnig verður gerð fjárfestingaáætlun fyrir árin 2024 – 2026.

Óvissa

Nú í upphafi fjárhagsáætlunarvinnu fyrir árið 2023 ríkir meiri óvissa um framvindu efnahags- og kjaramála en staðið hefur verið frammi fyrir í áraraðir. Verðbólga á heimsvísu hefur verið hærri en þekkst hefur í langan tíma og Ísland er ekki nein undantekning á því. Helstu óvissuþættir eru:

Framvinda stríðsátaka í Evrópu – Úkranía - með tilheyrandi fólksflutingum, hækkandi framleiðslukostnaði, orkukreppu og skorti á ákveðnum vörum.

Kjarasamningar – kjarasamningar á almennum markaði gilda til 1. nóvember 2022 og flestir kjarasamningar á opinbera markaðnum gilda fram til 1. mars 2023. Samningar við kennarafélögin gilda þó til 1. sept. á næsta ári.

Vextir og gengi – Seðlabankinn hefur gefið skýr skilaboð um að hann muni beita vöxtum til að halda aftur af verðbólgu. Vaxtastig hefur því farið hækkandi síðustu misseri á sama tíma og óvíst er hversu hratt verðbólga mun lækka. **Ný hagspá Hagstofu** sem væntanleg er í byrjun október er líkleg til að hafa áhrif á grundvallarforsendum við fjárhagsáætlunargerðina, umfram það sem á við í eðlilegra árferði.